

Modře označené štítky znamenají,
že není zaplacené předplatné!
Předplatné na jeden rok je
38,10+ 1,90 (HST) = 40 kan. dolarů
Cena 1,88 + 0,12 (HST) = 2,00 dolary.

Agreement # 40005374/ Registration # 09089

Datum, dokdy jsou noviny
předplaceny, je v pravém
horním rohu štítku!
ISSN 1186-9283 (Print)
ISSN 1923-1784 (Online)

J Time
Committed
Á délai
convenu

Telefon: 416/530-4222
647/728-0654
Praha: 222-261-811
E-mail: abe@zpravy.ca
abe@satellite1-416.com

ČESKOSLOVENSKÝ ČTRNÁCTIDENÍK - CZECHOSLOVAK BI-WEEKLY

No. 5.

(475.)

Vol. 21.

satellite 1-416

Thursday,

March 10,

2011

Published by ABE, P. O. Box 176, Station „E“, Toronto, Ontario, Canada M6H 4E2

www.satellite1-416.com nebo www.zpravy.org nebo www.zpravy.ca

Portrét básníka a diplomata

Přiznám se, že o Milanu Richterovi jsem toho mnoho nevěděl. Nepřipadá mi jako prokletý básník, ale naopak jako básník velice úspěšný. Být básníkem a diplomatem to se nestává často. Snad jen bratr sochařky Camille Claudel Paul Claudel byl takovou bílou vránou. Shodou okolností působil v Praze v letech 1909 a 1910.

K vybavení diplomatů patří znalost jazyků a to zřejmě platí nejen o Paul Claudelovi, ale i o Milanu Richterovi. Zatímco Claudel vychází z křesťanské minulosti, Richter je soustředěn na židovský odkaz předků. Pronásleduje ho holokast. Stále se vrací otázka: Jak jen Bůh mohl tohle dopustit? Starozákonní postava Mojžíše a jeho zlost, neuchopitelné postavy andělů a Boha, který mlčí. Vše neskutečně abstraktní a vzápětí konkrétní zbytky Šalamounovy zdi. Život je neuchopitelný. Vnučka kráčí za rakví své babičky. Na začátku se něco pokazilo a v 33 letech se život mění.

Jako u Kundery naráží na blbost, která nutí člověka k optimismu a znovu únik do snů. Sny, které pronásledují i pražského rodáka Franze Kafku. V Berlíně, kde jede s otcem tramvají a snaží se vstoupit branou dovnitř. Připomíná to příběh dveřníka z Kafkovy *Procesu*. To již se pomalu dostáváme do druhé části večera, kde Ivan Rázl četl úryvky z divadelní hry *Z Kafkovho Pekloraja*. Opět můžeme sledovat dialog Dušana Tótha a Sonji Almanové a do toho se ozývá saxofón Bey Labíkové, piano Patricia Hewana a basa Rogera Purana.

A pak se objeví skutečně autor a Sonja Vég mu klade otázky. Velice profesionálně a jdou na tělo. Autor a básník diplomaticky odpovídá. Nemyslím si, že zde je právě jeho síla.

Spíše mne oslovují okamžiky, kdy se dostává do pozadí děje, kdy upřednostňuje někoho jiného. To je úkolem překladatele a Milan Richter nepůsobí pouze jako překladatel, ale i jako knižní vydavatel.

Překládá ze skandinávských jazyků: z norštiny, dánštiny a švédštiny. Sám tvrdí, že musí překládat do svého rodného jazyka, psát či překládat do jiné řeči než je jeho vlastní je velice těžké, přesto napsal i něco v češtině, kterou také ovládá.

V rozhovoru po představení jsem mu položil několik otázek, při kterých jsem se soustředil právě na jeho překladatelskou činnost.

ABE: Z kterých jazyků hlavně překládáte?

MR: Z angličtiny, němčiny, švédštiny, norštiny a okrajově z dánštiny. Hlavně to byly některé pohádky Hanse Christiana Andersena, dále jsem přeložil jedno drama, které hraji v režii Milana Lasicy v Bratislavě již sedmým rokem. Kromě toho nějaká poezie.

ABE: Klasickými skandinávskými jazyky jsou islandština a farelština, zkusil jste je někdy?

MR: Ne, pokud jsem přeložil pár básní, tak přes jiné severské jazyky. Podíval jsem se, jak tento jazyk vypadá, ale i pro většinu seveřanů je tento jazyk velkou neznámou, protože je to zakonzervovaný jazyk z 12. století. Farelštinu, tak to nevím ani přesně, jak tento jazyk vypadá. Tam mám ještě mezery. To jsou však okrajové záležitosti, přestože se jedná o bohatou islandskou literaturu. Ale tam bych si skutečně netroufl.

ABE: Jsou vlastně dvě norštiny, jak se s tím vypořádáváte?

MR: Klasická norština vychází z dánštiny, ale novonorština vznikla ze západního dialektu a tam si to musím velice často ověřovat, někdy i přes angličtinu.

ABE: Překládali jste také z dánštiny spisovatele a filosofa z první poloviny 19. století, který je blízký Franzu Kafkovi, Soerena Kirkegaardu?

MR: To dělal můj kolega Milan Žitný, který přeložil několik jeho věcí do slovenštiny. Já se necítím k tomu dost povoláný. Z dánštiny jsem překládal hlavně Andersena, udělal jsem okolo sedmdesáti pohádek.

ABE: Věnujete se divadlu, ovlivnil vás také film?

MR: V poezii skutečně ne, z poezie mě ovlivnili někteří švédští básníci jako Artur Lundqvist, ale pak hlavně Pablo Neruda, Rilke, Milan Rufus a Vladimír Holan, který byl mým vzorem v mládí a dokonce mi odpověděl na jeden můj dopis.

ABE: Artur Lundqvist vyšel i česky...

MR: Já jsem do slovenštiny přeložil jeho velký výběr *Nádhera světa* v roce 1987. Poznal jsem ho osobně. Byl to starý pán, který zemřel v roce 1991. Myslím si, že to byl básník, který pro mne prolomil cestu do severské literatury. Byl srozumitelný. Někdy byl trochu popudlivý jako starý pán.

ABE: Ve vaší poezii dominuje matka, u Kafky otec...

MR: Netrpím podobným komplexem. Můj otec byl velmi jednoduchý a příjemný člověk a zemřel, když mi bylo šest a půl roku, takže jsem ho nikdy nevnímal jako despoticou figuru. Spíš jsem zde chápal absenci otce. Kafka zase nebyl nikdy mnoho vázaný na matku, ta pro něj mnoho

neznamenala, ale v mém životě matka znamenala mnoho.

ABE: Co vás nejvíce u Kafky zaujalo?

MR: Aforismy, které jsem překládal. Jsou úžasné, přesné, mnohoznačné, jsou to vlastně jeho zápisky. Jeho deníky jsou skoro jako verše. Jeho romány jsou složité. Ta složitost je v dokonalosti jazyka. Kromě toho mám ještě jednu hru, která se jmenuje *Kafkův druhý život*, kde vystupuje jak Milena Jesenská, tak i Max Brod a Kafka nezemře, ale prochází hrůzami války.

ABE: Vycházíte z židovské tradice; máte nějaký vztah k Novému zákonu?

MR: Tak jako mám k Starému zákonu; někdy velmi kritický vztah a některé části miluji jako knihu Ester, Píseň Šalamounovu, tak mám rád třeba listy svatého Pavla. Úžasný je jeho list do Korintu. Celkově mám k náboženství vlažný vztah, ale zároveň jsem velmi zvědavý a mám dialog s tím neexistujícím Pánem Bohem... To je ta báseň o Mojžíšovi. Nebo že existuje a nezapojuje se do dění světa. Kladu si otázku Proč? Mám báseň o Sarajevu. Mám i básně, kde převyprávím příběhy ze Starého zákona. Ale to není jediné téma, rozsah mého poezie je daleko širší.

ABE: Na čem nyní pracujete?

MR: Na jedné divadelní hře o Marilyn Monroe. To je vše, co mohu říci. Až to bude hotové, tak budu moci říci více. Kafka moc netáhne, prý je těžký, tak možná Marilyn Monroe, ale nechci o tom mluvit, protože bych to pak nenapsal.

Nemohu říci, že bychom si ve všem s Milanem Richterem rozuměli. Má rád stejně jako já Kafku, severskou literaturu, poezii. Velice často se vrací k židovské minulosti, k Starému zákonu. Pro mne dominuje Nový zákon. On několikrát zdůraznil, že je nábožensky vlažný... Já se naopak toho obávám. Obávám se toho, že budu vygumovaný; někdy až s nostalgií vzpomínám na období, kdy tomu tak nebylo. U Franze Kafky miluji jeho romány, on spíše aforismy.. Jeho biblické obrazy jsou jaksi bez odpuštění... Skutečně bez odpuštění? Možná si to jen namlouvám.

Vlastně na to jsem se zapomněl zeptat... Odpuštění... Prohřešili jsme se něčím jako generace... V čem je vina generací před námi a v čem je naše vina... V čem může být vina těch, co přijdou po nás? V čem může být vina sluchátka-mobilové generace? Bude rozumět vůbec poezii?

Aleš Březina

BÁSNIK, VYDAVATEL A PŘEKLADATEL MILAN RICHTER